

Альбота С. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету «Львівська політехніка»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ВІЙНА З ВИКОРИСТАННЯМ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Анотація. У статті розглянуто необхідність комплексного дослідження процесу вербалізації концепту ВІЙНА з використанням фразеологізмів як мікротекстів, що зберігають інформацію про культуру, її компоненти, семантику разом із культурними кодами. Слід підкреслити, що ВІЙНА зазвичай розглядається як концепт у лінгвістичній концептуальній картині світу, що обґрунтовує його значення та актуальність. Однак, у статті увагу зосереджено на сприйнятті війни в усьому світі з увагою до невідомих користувачів соціальних мереж, що урізноманітнює лінгвосемантичний аналіз матеріалу. Для того, щоб окреслити фразеологічні одиниці, такий тезаурус англійської мови, як *Cambridge*, слугував матеріалом для лінгвістичних даних, а також джерелом цієї статті обрано соціальну мережу *Reddit*, у якій простежуємо найбільшу кількість коментарів до дописів про останні світові новини, що становить необхідні лінгвістичні дані. Соціальна мережа *Reddit* обрана як інструмент для розкриття семантичних контекстів ВІЙНИ за допомогою фразеологічних одиниць. Досліджено соціальні коментарі в соціальній мережі *Reddit*, які ми вважаємо як позитивними, так і негативними, а також простежено окремі когнітивні процеси. Варто відзначити, що соціальна репрезентація війни передбачає не що інше, як негативне сприйняття, хоча при аналізі семантики коментарів, їх можна трактувати як позитивно, так і негативно в залежності від ступеня сприйняття. Окрім того, поставлено завдання розглянути фразеологічні засоби під час здійснення лінгвосемантичного аналізу концепту ВІЙНА. Проведено ретельний лінгвістичний і семантичний аналіз різноманітності публікацій і коментарів у *Reddit* щодо війни. Вивчення фразеологічних одиниць базується на знаннях культурології, вони містять елементи національного колориту та менталітету народу. Цей підхід дає змогу зрозуміти значення та вживання фразеологізмів у культурному контексті. Застосовано також контекстуальний аналіз, оскільки значення фразеологізмів залежить від лінгвального чи екстралінгвального аспектів контексту вживання. Текстове програмне забезпечення (LIWC-22) застосовано до лінгвістично опрацьованих даних з метою представлення їх у відсотковому співвідношенні та порівнянні з середнім статистичним значенням для інших соціальних мереж, досліджуючи семантику ВІЙНИ відповідно до таких семантичних груп як позитивні емоції, негативні емоції та когнітивні процеси.

Ключові слова: концепт ВІЙНА, лінгвосемантичний аналіз, лінгвістична інтерпретація, коментар, експліцитне значення, імпліцитне значення, контекстуальний аналіз, допис.

Постановка проблеми. Однією з прикметних ознак сучасного мовознавства є поява та інтенсивний розвиток нових лінгвістичних течій, серед яких найбільш актуальними є кон-

цептуальне дослідження [1; 2]. Неоднозначність у тлумаченні його основних понять, розмаїття підходів до аналізу мовних явищ видається звичним в умовах становлення нового наукового напрямку. Саме поняття теж не має одноставного визначення – його вважають комплексом культурно обумовлених уявлень про предмет [3]. **Метою** цієї статті є розкриття семантики концепту ВІЙНА за допомогою фразеологічних одиниць, дослідження яких базується на культурологічних знаннях, оскільки вони містять елементи національного колориту і народного менталітету. Такий підхід дає змогу зрозуміти значення та вживання фразеологізмів у конкретному культурному контексті. Додатковим завданням є застосування текстового семантичного аналізу за допомогою програмного забезпечення LIWC-22 для виявлення семантики ВІЙНА відповідно до емоційного тону та когнітивних процесів, а також статистичного представлення лінгвістичних даних.

Вивчення фразеологічних одиниць є важливим аспектом вивчення будь-якої мови, в тому числі англійської та української. Фразеологізми складаються зі слів, які вживаються разом, тому їх не можна розглядати окремо. Вони мають своє значення, яке може відрізнятися від значення окремих слів, що входять до складу цих фразеологізмів. Крім того, фразеологізми допомагають збагатити словниковий запас і підвищити рівень розуміння іноземної мови. Фразеологічні одиниці відображають культурні особливості та традиції народу, який використовує цю мову. Вони часто містять метафори, алегорії та інші мовні прийоми, які можуть бути складними для розуміння носіям іншої культури чи мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційно військова справа відіграла значну роль в англійському суспільстві. На жаль, у світлі подій останніх місяців у нашій країні можна зробити висновок, що актуальність дослідження цього поняття не викликає сумнівів, оскільки соціальні мережі рясніють агресивними настроями в коментарях. Оскільки за основу лінгвістичного аналізу ми обрали соціальну мережу *Reddit* (<http://www.reddit.com>), вербальне розкриття наслідків війни висвітлюється в інтернет-дискурсі (дискусії в режимі реального часу проводяться в розділі *Megathread*). Зміст такого поняття є умовним, оскільки явище війни свідомо сприймається по-різному. Для більшості людей війна асоціюється з примусом, втратою, руйнуванням і смертю. У цій статті досліджую соціальні коментарі в соціальній мережі *Reddit*, які вважаю як позитивними, так і негативними, а також поєднаними з окремими когнітивними процесами. Варто зазначити, що соціальна репрезентація війни передбачає не що інше, як негативне сприйняття, хоча ми аналізуємо семантику коментарів, і вони можуть трактуватися як позитивно, так і негативно

залежно від ступеня сприйняття. Ще одним завданням у цій статті є впровадити фразеологізми у лінгвосемантичний аналіз концепту ВІЙНА.

Загалом дослідження фразеологічних одиниць базується на комплексному підході, що включає теоретико-методологічні підходи, знання лінгвістики та культурології, а також уміння виокремлювати контекстний аналіз і дослідження джерел вживання фразеологізмів. Одним із методів дослідження фразеологічних одиниць є корпусний аналіз, який полягає в зібранні та аналізі різножанрових текстів з метою виявлення та опису вживання фразеологізмів у різних контекстах. Такий підхід дає змогу отримати вичерпну інформацію про семантику, структуру та вживання фразеологізмів у різних типах мовлення та комунікативних ситуаціях. Крім того, важливі такі методи, як порівняння міжнародних і національних фразеологічних одиниць, аналіз фразеологічних класифікацій і культурних джерел, дослідження ролі використання фразеологічних одиниць [4]. Тому вивчення фразеологічних одиниць ґрунтується на комплексному аналізі теоретико-методологічних підходів, знаннях лінгвістики та культурології, використанні корпусних та інших методів дослідження, які дозволяють отримати вичерпну інформацію про семантику, структуру та вживання фразеологізмів у мовленні. Важливим аспектом вивчення фразеологізмів є також їх роль у комунікативному процесі та взаємодії мовних партнерів. Фразеологізми відрізняються високою експресивністю і виразністю, підкреслюють емоційні стани та відтінки мови, надають тексту жартівливого чи іронічного відтінку, посилюють переконливість аргументів тощо [5].

Проте вживання фразеологізмів також може призвести до розуміння тексту в забобонному або стереотипному ключі, особливо якщо вони вживаються без урахування контексту та мовленнєвої ситуації. Тому вивчення фразеологічних одиниць вимагає не тільки аналітичних навичок, а й глибокого розуміння культурних особливостей і соціальних норм мовлення.

Вивчення фразеологізмів є важливим елементом формування культури мовлення. Серед завдань важливо виділити стилістичні та емоційні відтінки фразеологізмів, знайти аналогії та відмінності між фразеологізмами різних мов. Вивчення фразеологізмів сприяє формуванню культури мовлення, розширенню мовленнєвих можливостей та розвитку критичного мислення.

Виклад матеріалу. Концепт як багатомірне та культурно значуще соціально-психологічне утворення в межах колективної свідомості мовної спільноти закладено у змісті лексичних одиниць. Концепт отримує мовне вираження засобами мови, зокрема через фразеологічні одиниці. Відповідно до когнітивної лінгвістики фразеологічні одиниці розглядаються як культурно детермінована знакова репрезентація світу, як когнітивна форма обробки інформації у свідомості людини [6, 7]. У цій статті концепт ВІЙНА розкривається через набір фразеологічних одиниць, виділених зі словників статей тезаурусу *Cambridge*, де значення однієї й тієї самої одиниці з одного джерела порівнюється з цими одиницями з інших джерел, щоб переконатися в актуальності віднесення одиниці до військової тематичної групи [8].

Цього разу здійснено спробу розглянути англійські фразеологізми, близькі за значенням до наших національно-культурних особливостей, насамперед до сприйняття реалій війни в Україні. Причина полягає в тому, що лінгвістичні дані виділені на основі соцмережі *Reddit* з англійським контентом, щоб

простежити особливості ставлення іноземних користувачів мережі до війни в Україні. Серед проаналізованих фразеологічних одиниць тематичної групи «війна» в англійській мові відзначено їхні прикметникові, прислівникові та прийменникові категорії. Жирним шрифтом виділені слова та фрази, що стосуються військової сфери. Ті одиниці, які не виділені жирним шрифтом, містять у дужках лінгвістичне тлумачення щодо військових дій.

Прикметникові фразеологізми мають значення ознаки якості і, як і прикметники, виступають у реченні у функції ознаки чи називної частини присудка: *quick to fire a gun* (бути переповненим енергією, прагнути перемогти та здобути вигоду будь-якою ціною), *slow to fire a gun* (відчувати брак здібностей, втрачати переможний навик), *be in the sense of well-equipped* (демонструвати готовність до боротьби та захищати рідну країну), *be in the sense of low-current* (не контролювати свої дії) [8].

До прислівникових і прийменникових фразеологізмів належать якісні фразеологізми. Якісні прислівникові фразеологізми – це стійкі словосполучення, що позначають якість будь-якого предмета: *with a flourish of trumpet* (відчуття перемоги), *wide-awake* (бути готовим зреагувати моментально); *without a battle or contest* (не брати участі в бою), *at sword's point* (демонструвати готовність до бою, захищати рідне місце), *fight over* (військові дії закінчені), *with the shades* (керувати формуванням військовослужбовців) [8].

За дієслівними ознаками концепту ВІЙНА класифіковано наступні фразеологізми. До першої семантичної групи фразеологізмів належать ті одиниці, які позначають початок певної дії, військової готовності до бою: *bid to combat* (забезпечити успішну готовність до бою), *wage war* (броня, військова готовність до бою), *engage in battle* (розпочати змагання чи переговори), *make a clean sweep* (бути готовим воювати), *fling down the gauntlet* (розпочати війну) [8].

Щодо виділеної класифікації фразеологічних одиниць, які семантично сприяють розкриттю концепту ВІЙНА, постає завдання лінгвістичного тлумачення особливостей цих фразеологічних одиниць та їх використання в соціальних медіа *Reddit*, а також застосування текстового семантичного аналізу разом із програмним додатком до дописів і коментарів *Reddit*, щоб вказати на семантику війни в Україні серед іноземних користувачів та їх ставлення до військових дій.

Власне, при проведенні текстового семантичного аналізу щодо особливостей вербалізації концепту ВІЙНА за допомогою фразеологічних одиниць існує мала ймовірність виявлення останніх у соціальній мережі *Reddit*, а також їх мовної близькості у контекстах, оскільки соціальне середовище *Reddit* сповнене розмовної мови з нецензурними словами та короткими репліками діалогів тощо. Однак після ретельного лінгвістичного аналізу дописів і коментарів *Reddit* встановлено, що деякі окремі користувачі схильні використовувати фразеологізми у своєму спілкуванні в чаті.

Метою цього дослідження є виявити якомога більше випадків тих фразеологічних одиниць, що представляють концепт ВІЙНА у дописах *Reddit* та їхніх коментарях і застосувати текстовий семантичний аналіз за допомогою програмного забезпечення *LIWC-22* до близьких контекстів цих фразеологізмів, представлених окремими словами, словосполученнями, текстовими фрагментами на основі семантики війни. Останній крок комплексного лінгвістичного аналізу полягає в тому, щоб

визначити, чи є лише негативні чи позитивні емоції, а також когнітивні процеси та порівняти їх відсоткову статистику із середньою для мови соціальних мереж.

На відміну від попередніх статей, у яких проаналізовано семантику війни в конкретній спільноті *Reddit* [9], у цій статті неможливо вибрати певний розділ *Reddit*, оскільки рідко випадає можливість виявити будь-яку з фразеологічних одиниць ВІЙНА в цьому цифровому ЗМІ. По-перше, лінгвістичний аналіз полягає у сортуванні всіх фразеологічних одиниць, що стосуються ВІЙНИ у пошуку та ретельному аналізі їхнього контексту з метою виявлення семантичних груп, необхідних для текстового семантичного аналізу за допомогою LWC-22 та подальшого статистичного порівняння.

Оскільки значення фразеологізмів залежить від контексту вживання, контекст може визначитися як лінгвальним (текст, у якому вживається фразеологізм), так і екстралінгвальним (ситуація, у якій вживається фразеологізм) аспектами [10]. Тому одним із завдань статті є виявлення контексту стосовно військових фразеологізмів.

По-друге, структура проаналізованих лінгвістичних даних має наступний опис: фразеологізм, у дужках – його еквівалент з допису *Reddit* та семантичні групи, виділені відповідно до контекстів, до яких віднесено цей фразеологізм. У кожній семантичній групі жирним шрифтом виділяємо слова та словосполучення, які позначають приналежність до певного емоційного стану.

Перша фразеологічна одиниця – *quick to fire a gun* (*This is disturbing. No thoughts that the opponents stop going after; no one has to wonder who will be going to quickly fire a gun*); семантичне поле – **негативні емоції** (*caught up in it all; in charge of the calamities, harsh actions, surrounded by the bad effects, terrible mindset with horror mood*), семантичне поле – **когнітивні процеси** (*one needs a person being on the same wavelength, come up with all this trash and calm down so to find peaceful harmony, if the situation not going to end up peacefully, we will be pissed off*). У межах цих лінгвістично проаналізованих семантичних груп існує лише потік негативних станів, і навіть когнітивні процеси в основному мають негативну семантику, оскільки у семантичному контексті імпульсивній людині бракує позитиву, це відчуття браку духовності і фізичної сили ворога, який прагне лише до руїн і смерті.

Другий фразеологізм – *slow to fire a gun* (*There have been lots of enemies and the warrior was slow to fire a gun*); семантичне поле – **позитивні емоції** (*we were all amazed by the actions of the warriors; they pushed themselves beyond their limits and never retreat; there was an opportunity to draw up some fruitful assignment; they have been persuaded to go on not to give up and go into battle without surrendering; even though the army and weapon supply is still on the agenda, we are strongly opposing the enemy*), семантичне поле – **когнітивні процеси** (*these warriors are so mentally weathered that no enemy can compete with them*). Відповідно до контексту цього фразеологізму домінує лише позитивна семантика, оскільки наші Збройні Сили досягають неможливого. У цих двох антонімічних фразеологічних одиницях вбачаємо парадокс: там, де є «quick», мала б переважати позитивна семантика, а з «slow» – негативна, однак ми розглядаємо бойові дії і значення слів справді розкриває амбівалентність. Контекстуальні фрагменти, що стосуються цих двох фразеологічних одиниць,

взято з дописів і коментарів до *Reddit*, що містять 456 текстових фрагментів, які попередньо були лінгвістично інтерпретовані та семантично проаналізовані.

Третій фразеологізм – *be in the sense of well-equipped* (*well-equipped army will always win and will never lack well-equipped weapon and armor*); семантичне поле – **позитивні емоції** (*looking after the guarding system, mainly its advancing technologies; well-bread warrior and his morale is foremost*); семантичне поле – **когнітивні процеси** (*destructive and cruel way of battle actions transform into global war; no army in the whole world will ever consider this drastic step; crucial role of their strategy dominates*). У цьому випадку домінують когнітивні процеси, оскільки семантика бойової готовності вимагає всебічного обговорення та дій. Контекстуальні фрагменти, що стосуються цієї фразеологічної одиниці, налічують 283 текстових фрагменти.

Четвертий фразеологізм – *provide a battle or contest* (*whatever the party is, we will inevitably provide a battle for our enemies*); семантичне поле – **негативні емоції** (*the space for providing combat actions is ready*); семантичне поле – **позитивні емоції** (*they ignore the opportunity to surrender or retreat – the whole new ball game in more insisting way; gains are irresistible; winners prevail over the losers*); семантичне поле – **когнітивні процеси** (*they are nonstop in charge of their military brothers looking after each other*). Тут переважає позитивна семантика з готовністю йти в бій і перемагати. Серед виділених для семантичного аналізу ВІЙНИ фразеологізмів вжито *without a battle or contest*, але оскільки таких одиниць не виявлено, розглянуто *provide a battle or contest*, коли йде мова про справжню війну. Контекстуальних фрагментів, що стосуються цієї фразеологічної одиниці, найменше за кількістю коментарів (нараховано лише 5 текстових фрагментів), що свідчить про недавню подію в межах секції з діалогами серед дописів *Reddit* і відсутність інтересу до цієї новини.

П'ятий фразеологізм – *at sword's point* (*when there is time to defend the country, it is a duty of each and every citizen to be at sword's point*); семантичне поле – **негативні емоції** (*unwillingness to protect the lands from the enemies will consist in endless amount of victims; no one wishes to kill human beings but it is better than to be killed*); семантичне поле – **позитивні емоції** (*our warriors are always ready to fight against enemies*); семантичне поле – **когнітивні процеси** (*madness involves exceptional strategy; even if we consider this solution, the killed will never end*). Здебільшого дописи у *Reddit* стосуються готовності повстати проти окупантів, таким чином окреслюючи найжахливішу негативну семантику насильства та жорстокого поведіння. Контекстуальні фрагменти, які належать до цієї фразеологічної одиниці, налічують 379 текстових фрагментів.

Лише п'ять із тридцяти однієї фразеологічної одиниці були лінгвістично та семантично проаналізовані, оскільки лише згадані вище одиниці були знайдені в соціальній мережі *Reddit* у воєнних дописах та коментарях. Якщо розглядати їх з лінгвістичної точки зору, то всі вони включають слова та словосполучення, що стосуються військових дій та військової сфери, що свідчить про їхню актуальність дослідження.

Отже, застосувавши текстовий аналіз програмного забезпечення LWC-22 до дописів і коментарів *Reddit*, можна побачити, що концепт ВІЙНА репрезентований фразеологізмами у більшості випадків у негативному ключі (6,47%).

Незважаючи на виділення деяких позитивних семантичних груп, це дослідження є менш позитивним у відсотковому відношенні (2,54%) порівняно із середнім для мови соціальних мереж (5,93%). Негативний тон у текстовому дослідженні переважає у відсотках (6,47%) над середнім для мови соціальних мереж (2,34%), доводячи, що війна є найбільш руйнівним актом проти людства.

Когнітивні процеси також домінують (11,55%) над середнім показником для мови соціальних медіа (8,86%), оскільки твердження кожного користувача щодо семантики війни стосуються лише умовиводів та міркувань.

Підсумовуючи, варто зазначити, що не так часто воєнні новини в соцмережі *Reddit* відстежують іноземні користувачі, а війна в Україні зараз не так активно обговорюється, як рік тому. Проте це дослідження показало, що негативна семантика війни може бути корисною для нашої країни, судячи з семантичного аналізу за допомогою фразеологізмів – негативний стан закарбований усередині фразеологізму, але домінує позитивна семантика, незважаючи на те, що негативні емоції стосовно ВІЙНИ переважали.

Висновки. Підсумовуючи, подано вербалізацію концепту ВІЙНА з використанням фразеологізмів як маркерів семантичного стану медіа-коментарів до *Reddit*. Відповідно до проаналізованих фразеологізмів військового спрямування подано їх класифікацію та лінгвістичну інтерпретацію. Соціальне середовище *Reddit* дозволило виявити семантичні контексти поняття ВІЙНИ через сукупність фразеологічних одиниць. Різноманітні військові дописи та коментарі до *Reddit* були проаналізовані з точки зору лінгвістичної інтерпретації та семантики. Лінгвістичні дані були представлені текстовим програмним забезпеченням (LIWC-22) у відсотковому співвідношенні.

У перспективі було б доцільно провести контрастивний аналіз фразеологічних одиниць військової спрямованості англійською та українською мовами із застосуванням корпусного підходу з посиланням на лінгвістичний інструментарій та текстовий семантичний аналіз.

Література:

1. Шевченко О. М. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження. *Молодий вчений*. № 7.1. (83.1). 2020. С. 142–146.
2. Маєвська К., Анісімова, А. «Концепт» у сучасній лінгвістиці. *Grafil of Science*. (34). 2023. С. 236–237.
3. Gazheva I. Концепт і символ у сучасній філологічній науці. *Львівський філологічний часопис*. (9). 2022. С. 56–62.
4. Ушенко Д. О., Гнедкова О. Г. Особливості перекладу фразеологічних одиниць у медіадискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70). №4. Ч.3. 2020. С. 92–98.
5. Токарева Т. Фразеологізми як засіб стилістичної виразності. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. (193). 2023. С. 265–272.

6. Кольцова О. С. Страх, гнів, смуток як ядерні концепти емоційної картини світу в англійській фразеології. *Південний архів (філологічні науки)*. № 92. 2023. С. 28–34.
7. Хомчак О. Г., Сироватко О. О. Концепт як мовно-ментальна категорія. *Мова. Свідомість. Концепт*. (10). 2020. С. 79–81.
8. Cambridge University Press & Assessment. Cambridge Dictionary. 2024. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 02.01.2024).
9. Albota, S. (2023). Creating a model of war and pandemic apprehension: textual semantic analysis. In CEUR Workshop Proceedings, *Computational Linguistics and Intelligent Systems*. (3396, pp. 228–243).
10. Сизонов Д. Стилістика фразеології в мультимедійній комунікації: пошук нового. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. (2(32)). 2022. С. 72–75.

Albota S. Verbalization of the WAR concept using phraseologisms

Summary. The paper considers the need for a comprehensive study of the process of verbalization of the WAR concept using phraseological units as those storing information about culture. The latter also incorporates its semantic components. The article focuses on the perception of war around the world with attention to such users of social networks, who have not been previously known worldwide, which diversifies the linguosemantic analysis of the material. In order to outline the phraseological units, main English language thesauruses served as material for linguistic data, and the source of this article was chosen from the social network *Reddit*, in which we trace the largest number of comments on posts about the latest world news, which constitutes the necessary linguistic data. The social network *Reddit* has been chosen as a tool for revealing the semantic contexts of WAR using phraseological units. Social comments on the *Reddit* social network, which we consider both positive and negative, have been studied, and individual cognitive processes have been traced. It is worth noting that the social representation of war involves nothing but a negative perception, although when analyzing the semantics of comments, they can be interpreted both positively and negatively depending on the degree of perception. In addition, the task has been set to consider phraseological means during the linguosemantic analysis of the WAR concept. A thorough linguistic and semantic analysis of a variety of war-related posts and comments on *Reddit* has been conducted. Textual software (LIWC-22) has been applied to the linguistically processed data in order to present them in a percentage ratio and compare them with the average statistical value for other social networks, exploring the semantics of WAR according to such semantic groups as positive emotions, negative emotions and cognitive processes.

Key words: WAR concept, linguosemantic analysis, linguistic interpretation, contextual analysis, explicit meaning, implicit meaning, post, comment.